

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Philippi Clüveri[i] Germaniæ Antiquæ Libri tres

Clüver, Philipp

Lugduni Batavorum, 1631

Cap. XXV. De Semnonibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-44541

locum cum alios complures transtulit, tum populareis suos Marcomannos. Roma enim reversus (ubi adolescens egit, & ab Augusto beneficiis adfectus) regnum occupavit; ac, præter jam dictos, subiecit sibi etiam Lugios magnam gentem, & Lemovios, & Gutones, & Burgundiones & Sabinos, & ex ipsâ Svevorum gente magnam nationem Semnones. Verum Svevorum, ut dixi, alii in saltu habitant; alii extra; ut *Quadi, contermini Getis*. Sic hunc Strabonis locum esse legendum, infra in singularum nationum explicatione patebit. In dictis verò verbis falsum est, quòd suâ ætate Svevos à Rheno ad Albim pertinere tradit. in quâ adfertione varius ac multiplex adparet error. Primus inde natus est, quòd Chattos, qui tunc, expulsi Ubiis, ad Rhenum usque pertinebant, sub Svevorum nomen, ex falsâ Cæsaris aliorumque sententiâ, computavit; ut supra ostensum est. secundus error est, quòd Hermunduros, Cisalbinam gentem, trans Albim colere putavit: qui error inde natus, quòd audiverat, Chattos ad Albim usque pertinere; ultra hos verò esse Hermunduros. tertius error est, quòd *μέρος τῶν Σηθῶν*, id est, *partem quamdam Svevorum*, trans Albim colere dixit; quasi major ac potior eorum pars coleret cis Albim, quum tamen pars eorum multo maxima trans id flumen ad Vistulam usque amnem coluerit. Atqui ipse Strabo Semnonas, ab Albi ad Vartam amnem pertinenteis, & Marcomannos, Bojohæmum incolenteis, & ultra hos, Quados, ultimos Germaniæ nationum in ripâ Danubii, in Svevorum numerat gente. & de eadem gente postea, eodem libro: *τὸ δὲ μέρος τῆς Γερμανίας, τὸ πέραν τῆς Ἀλβίου, τὸ μὲν συνεχὲς ἀνὰ πλεῖστον τῶν Σηθῶν κατὰ χεῖρα· εἴτ' εὐθὺς ἢ τῶν Γετῶν σαρμάτις γῆ*. hoc est: *Partem Germaniæ austrinam, quæ est trans Albim, continuò Svevi tenent. post hos statim contermina est Getarum regio*. Hoc sic se habuisse, ex Tacito liquet, supra dictas nationes in Sveviâ ad Cusum usque flumen, quod nunc vulgò *die Wage*, recensente. Tacito simul ac Straboni consentiens Plinius, sic ait in lib. IV, cap. XII: *Superiora autem, inter Danubium & Hercynium saltum, usque ad Pannonica hiberna Carnuti; Germanorumque ibi confinium. campos & plana Iazyges Sarmata; montes verò & saltus pulsi ab his Daci, ad Patissum amnem à Maro; sive is Duria est, à Svevis regnoque Vanniano dirimens eos. aversa Bastarna tenent, aliique inde Germani*. Marum esse nunc *Mark*, celebre *Moravia* flumen, suo loco patebit. Hunc equidem Plinius terminum ab hac parte facit *Svevia*; & fuit sanè quondam, ante sextum principatus Tiberii annum: sed ab eo tempore

30 Quadorum nomen ad Cusum usque fuisse protensum, infra ex Tacito juxta & aliis auctoribus demonstrepo. Ptolemæus rectè equidem, cum Tacito, sub Svevorum nomine recenset *Langobardos & Angilos*: at malè cis Albim; ut postea patebit.

Haecenus igitur de finibus antiquæ *SVEVIÆ*. ceterò ipsum *SVEVORUM* nomen unde originem ceperit, item quâ occasione vel causâ tot vastissimo terrarum spatio nationes in unum corpus nomenque coiverint, planè incertum est. Est equidem immensum montium jugum in septentrione, Norvagiâ hodiè à Svedia dispescens, olim *SVEVO* Romanis auctoribus dictum; cui jam inde ab antiquissimis sæculis adfixa fuit *SVIONUM* sive *SVEONUM* magna gens: est præterea & amnis Ptolemæo *Σηθῶν*, *SVEVUS*, in Germanicum mare sive sinum ejus Codanum sese effundens: quorum

40 singula ex uno eodemque fonte, cum universis *Svevis* sortita fuisse adpellationes suas, nemo temerè negaverit. nec tamen facilè quisquam dixerit, cujus vocabulum primum omnium exstiterit, amnis, nationis Sveonum, an verò universæ gentis Svevorum. Sed eâ de re plura sequenti capite.

Ceterum nomen gentis apud Strabonem, in loco supra citato, quater legitur obliquo casu *Σηθῶν*. quasi vocalis *υ* idem heic valeret, quod apud Latinos *uau*. at ea scriptio Straboni inusitata: & ceteroquin in eodem libro postea, loco novissimè allegato, est vox *Σηθῶν*. libroque IV rectus casus *Σηθεῖ*. ex quibus audacter ego in reliquis illis *υ* corrigo in *β*. Apud Ptolemæum quoque sexies legitur *Σηθῶν*, ac semel *Σηθεῖς*, sine *ο*. at, quia ibidem leguntur *Σηθεῖς Λαγυβαρδοί*, quorum postea casus obliquus *Σηθεῶν*. & *ἐκβολαί*

50 *Σηθεῖς πάλαι*, cujus vocabulum deinde bis *Σηθεῖς*. ubique lego *ουη*.

CAP. XXV.

De SEMNONIBUS.

IN primâ parte Germaniæ auctor noster, à fontibus Rheni ad ostia versùs progrediendo, alias subinde atque alias certo ordine nationes subtexit. idem postea facturus est in Danubii ripâ. at heic Svevorum genteis descripturus, primum Albis ripam, proximaque, ad Billium usque Chalufumque amneis, Foforum sive Saxonum

Saxonum terminos, & mare Svevicum decurrit; initio ducto à SEMNONUM gente, proximâ Bojohæmo ac Marcomannis Hermundurisque, quos postea in Danubii ripâ est recensurus. Sic igitur de illis in libro de Germaniâ: *Vetustissimos se nobilissimosque Svevorum Semnones memorant.* Hos eisdem Strabo, lib. VII, Græco vocabulo adpellat Σέμνωνας & Ptolemæus Σέμνωνας. at apud Velleium Paterculum, lib. II, sunt *Senones*; voce, ut ego opinor, vitiatâ per imperitum aliquem librarium, cui notius erat *Senonum Gallorum* nomen, quàm *Semnonum Germanorum.* nec difficulter tamen literam vel omitti incuriâ poterat, vel, si lineâ super literam præcedentem ē notata fuit, ab alio non observari. Taciti, Strabonis, Ptolemæique scripturam adserit & Zosimus lib. I, in his verbis: *Μάχης ἢ καρτίρας ἠγωνίσαστο, πρὸς τὸν μὲν πρὸς Λογιῶνας, ἐθνε Γερμανικόν. 10*
νοῦνδρⓄ, ἢ Σέμωνα Ζωγγήσας, ἀμὰ τῷ παίδι, ἢ τῶν ἠγόμενον, ἰκέτας ἐδέξαν. id est: *Acreis pugnas certavit; primum contra Logiones, gentem Germanicam. quibus devictis, quum Semnonem, eorum ducem, cum filio, vivum in potestatem redegisset, supplices factos in fidem recepit. Logiones fuere iidem, qui Lugii Straboni ac Tacito dicuntur, Semnonibus propinqui. unde veri fit simile, Semnonem fuisse adpellatum hunc Lugionum ducem, quia ē gente erat Semnonum.* Tot igitur ac tantæ quum sint pro hoc vocabulo contra unicum illum Paterculi locum auctoritates; satis ego mirari nequeo vocabulorum eorum, qui id apud dictos auctores corrigendum putant ē Patereulo in *Senonum* nomen, eâ ratione adductâ, quod Germani isti Senones à Senonibus Gallis orti videantur. Egregia sanè ac docta argumentatio, ex vocabuli similitudine desumpta; quæ eadem efficiet, uti 20
Centrones Belgæ, Nerviorum quondam clientes, ab Alpinis Centronibus, *Marfi* Germani ab Italicis *Marfsis*, *Cimmerii* Asiatici à *Cimbris* Germanis, *Saxones* Germani ab Asiaticis *Sasonibus*, (quorum an satis sanum incorruptumque apud Ptolemæum sit vocabulum, solus Deus noverit) innumeraque alia gentium diversissimarum vocabula, ab se invicem deducta esse videantur, quorum tamen ratio tam falsa est, quàm quæ falsissima. Sed nugis hujusmodi rejectis, fines SEMNONUM describantur. Auctor noster dicto libro de Germaniâ: *Adjicit auctoritatem fortuna Semnonum. centum pagis habitatur. magnoque corpore efficitur, ut se Svevorum caput credant.* Ergo magna atque ampla fuit eorum civitas. Hermunduris fuisse finitimos, docet Paterculus, dicto libro: *Denique, quod numquam antea spe conceptum, nedum opere tentatum erat, ad quadringentesimum mi- 30*
liarium à Rheno ad flumem Albim, qui Semnonum Hermundurorumque fines præterfluit, Romanus cum signis perductus exercitus. Hermunduros inter Salæ amnis confluentem & Bojohæmum, Marcomannorum sedem, lævam adcoluisse Albis ripam, infra ostendetur. ex dextrâ igitur ripâ, quâ nunc Vittobergium & Dresda visuntur opida, Semnones fuisse, necesse est. At ne quis dubium sibi è vocabulo præterfluit aboriri patiaturo, quasi id indicaret, gentem utramque in unâ eademque fuisse ripâ: Hermunduros post Albim Marcomannos, Nariscos, Danubium, Allemannos Chattosque, & Cheruscus cinxisse, infra demonstrabo. quâ ratione nullum Hermundurorum latum relinquitur, quod Semnones attingere possint, nisi illud ex Albis ripâ. Ac propius equidem *interfluere 40*
utrosque dici poterat hic amnis. verum singulos separatim si respicias, Hermunduro-
rum latus orientale, Semnonum verò occidentale verè præterfluit: quò auctorem spectasse existimo. Ptolemæus etiam trans Albim Svevos Semnones recenset: *τῶν ἢ ἐπὶ τῆς μεσογείων ἑθνῶν μέγιστοι μὲν εἰσι, τὸ τε τῶν Σεηθῶν τῶν Ἀγγιλῶν· οἱ εἰσι ἀνατολικώτεροι τῶν Λαγγοβάρδων, ἀνατεινόντες πρὸς τὰς ἀρκτας, μέχρι τῶν μέσων τῆς Ἀλβιῆς ποταμῆ· καὶ τὸ τῶν Σεηθῶν τῶν Σεμνῶν· οἱ πλεονεχθεῖσι μὲν τῆς εὐρημῶς μέγιστος πρὸς ἀνατολὰς, μέχρι τῆς Σεηθῆ ποταμῆ.* id est: *Populorum introrsus mediterranea colentium maximi sunt isti: Svevi Angili; orientaliores, quàm Langobardi; verguntque versus septentriones, usque ad medium Albis: dein Svevi Semnones, qui trans Albim incolunt, ab dictâ amnis parte versus orientem ad usque Svevum flumen.* Vera hæc partim est Ptolemæi sententia, partim falsa. Falsum est, Angilos ac Langobardos cis Albim colere. verum tamen, illos his esse septentrionaliores: nam illi inter Albim 50
ac mare Svevicum proximi fuere Saxonibus; ut infra ostendetur: hi verò circa medium Albis proximi Semnonibus. unde rectè etiam Semnones ad medium Albis collocavit: hoc quidpe est circa Salæ confluentem. Albim igitur habuere Semnones ab occasu solis æstivi, à Bojohæmo ad Salæ usque confluentem. Hoc loco, præter Hermunduros, Chattorum quoque & Cheruscorum finis adversâ ripâ attigerunt. Langobardos Semnonibus fuisse conterminos, patet ex iis, quæ superioribus verbis Tacitus protinus subjungit: *Contra Langobardos paucitas nobilitat: quòd plurimis ac valentissimis nationibus cincti, non per obsequium, sed præliis & periclitando, tuti sunt.* Sed de Marcomannis simul atque Cheru-

Cheruscis Langobardisque clariùs annal. II: *Svevi pratendebantur, adversus Cheruscos orantes. nam discessu Romanorum, ac vacui externo metu, gentis adfuetudine, & tum emulatione gloria, arma in se verterant. Vis nationum, virtus ducum, in æquo. sed Maroboduum regis nomen invisum apud populares; Arminium, pro libertate bellantem, favor habebat. igitur non modò Cherusci, sociique eorum, vetus Arminii miles, sumere bellum: sed è regno etiam Marobodui Sveve gentes, Semnones, ac Langobardi defecere ad eum. Pro limite igitur inter Semnones ac Langobardos statuo lineam, à Salæ confluente ad confluenteis Viadri Varæque amnium ductam. A Marcomannorum latere fuerunt juga Bojohæmica, ad Gifferræ usque amnis fontem. Ab ortu Ptolemæus Semnones ad Svevum usque deducit*

10 amnem; cuius ostium sic antea descripsit:

Χαλύσι ποταμὸς ἐκβολαί·	Chalusi fl. ostium.
Σηβρι ποταμὸς ἐκβολαί·	Svevi fl. ostium.
Οὐιάδρι ποταμὸς ἐκβολαί·	Viadri fl. ostium.
Οὐϊσέλα ποταμὸς ἐκβολαί·	Vistula fl. ostium.

Intervalla inter singula ostia ferè æqualia constituit; nisi quòd Svevi ostium paucillo propiùs Viadrum quàm Chalufum accedat. Hodie super Svevo magnum est inter interpretis certamen, quinam is nunc sit habendus. nec immeritò; quum nullus inter Chalufum vel inter Albim & Viadrum, qui vulgò hodiè est *Oder*, conspiciatur amnis, cuius fons saltem ad Albis medium conveniat; ostium verò in mare Svevicum, seu, ut Ptolemæus vocat, Germanicum exeat. At fluminum heic, inter dictos duos amnes, lacuumque tanta est per Marchiam Brandoburgiensem, Pomeraniam, Mekelburgiensemque ducatum, præpedita implicatio, uti haud facillè dignoscere aut dijudicare queas, unde singula oriantur, quàm meent, & quò denique perferantur. unde facillè Ptolemæo error nasci poterat, quum tabulam geographicam cum ejusmodi flexibus ac juncturis fluminum inspiceret, uti ex duobus pluribusve conjunctis unum intelligeret. quò etiam illi respexisse videntur interpretes, qui Svevum interpretati sunt *Sprevam* amnem, qui ex Bojohæmicis profluens montibus, in Havelam flumen, VI millibus passuum infra opidum *Berlin*, effunditur. nam Havelæ rursus per alia flumina atque lacus jungitur amnis *Pene*; qui tandem in Pomeraniâ contra insulam *Vsedom* in lacus redditur marinos. unde etiam

30 quidam Svevum interpretati sunt *Penium*. Ac noticiam habuisse Romanos horum fluminum, satis apertè perspicitur ex Tacito; qui de populis, infra Langobardos, ad mare usque inter Albim Viadrumque colentibus, sic ait: *Deuringi deinde, & Caviones, & Angli, & Varini, & Eudofes, & Svardones, & Nuithones, fluminibus aut silvis muniuntur. Verùm tamen, Ptolemæum ejusmodi habuisse tabulam, in quâ tam adcuratè omnia, etiam minima flumina, & lacus, descripti fuerint, vix credibile est. Utut res ea sese habeat: ego facillè inducere me siverim, uti illis adfentiar, qui Svevum amnem eundem esse Viadrum opinantur. Argumentum, quo illi nituntur, hoc est, quòd hodièque verum Viadri ostium, inter duas insulas *Vsedom* & *VVollin*, vulgari vocabulo vocatur *Swine*, &, variante dialecto, *Swene*. quòd equidem haud vanum est. nam uti *Sveones* ex*

40 unâ eademque origine, cum universis *Svevis*, nomen suum accepisse, supra dixi sic flumen etiam hoc dici potuit *Sweve*, Latine *Svevus*, & variato postmodum vocabulo *Swene*, Latine *Sveo*, & *Swine*, Latine *Svio*, quemadmodum *Sveones* etiam Tacito sunt *Svionnes*. Huic argumento jam adde illud, quòd Semnones, Svevorum vetustissimi, ad utramque, ut mox ostendam, Viadri ripam latè coluerunt. unde fortè ipsi primi hoc nominis à flumine acceperunt; quòd postea longè lateque per septentrionem diffusum. Tacitus: *Vetustissimos se nobilissimosque Svevorum Semnones memorant. Fides antiquitatis, religione firmatur. stato tempore in silvam, Angurii patrum & prisca formidine sacram, omnes ejusdem sanguinis populi legationibus coeunt; casoque publice homines, celebrant barbari ritus horrenda primordia. Est & alia ludo reverentia. nemo nisi vinculo ligatus ingre-*

50 *ditur; ut minor, & potestatem numinis pra se ferens. si fortè prolapsus est, attollit & insurgere haut licitum: per humum evolvuntur. eoque omnis superstitio respicit, tamquam inde initia gentis; ibi regnator omnium deus: cetera subjecta, atque parentia. Adhuc auctoritatem fortuna Semnonum. centum pagis habitatur: magnoque corpore efficitur, ut se Svevorum caput credant. Ceterum Ptolemæus de Svevo ita: καὶ τὸ ἴδιον τῶν Σηβριῶν τὸ Σεμόνων οἰκίαν διήκοντες ἐπὶ τὴν Ἀλβιν, ἀπὸ τῆς εἰρηδικῆς μέρας πρὸς ἀνατολὰς, μέγιστα τῶν Σηβριῶν ποταμῶν. καὶ τὸ τῶν Βουργουνδῶν τὰ ἐφ' ἑξῆς μέγιστα τῶν Οὐϊσέλα καταχόρων. id est: Et gens Svevorum, quæ trans Albim incolit, à dictâ amnis parte in orientem versus, usque ad Svevum flumen. dein gens Burgundorum, qui cetera tenent ad Vistulam usque. Duplo majus quum*

fit intervallum inter Viadrum ac Vistulam, quàm inter Albim & Viadrum; duplo ampliorum Burgundiis tribuit Ptolemaeus sedem, quàm Semnonibus. quod omnino falsum est; si Tacito ac Straboni credimus: quorum ille *magnum* civitatis corpus, & ex hoc *caput Suevoorum* tribuit Semnonibus; hic verò eòsdem μέγα ἔθνος, id est, *magnam gentem*, prædicat: quum interim Burgundiorum, sive Burgundionum, tam humilis tunc atque exigua fuerit civitas, uti omnino à Tacito, satis diligente alioquin Germaniæ gentium descriptione, silentio sit præterita, nec Plinius quidem, neque Strabo, Burgundionum mentionem facientes, magnitudinem in iis ullam memorarunt; quam tamen Semnonibus ac Lugiis adsignat Strabo. Proinde meritò ac rectè trans Sævum, sive Viadrum, fines Semnonum producantur. Limes autem heic commodus fuerit, ab septentrionibus & 10 ortu solis æstivi, amnis Varta, à confluentibus Viadri, ad opidum usque Poloniae *szczodá*. Ultra hunc limitem fuisse Burgundios atque Gothones, infra docebo. Ab ortu hiberno lineam duco, à dicto opido ad Bojohæmica usque juga, ac fontem Giferræ: quâ à Buriis atque Marsingis dirimebantur; ut suo loco clariùs patebit.

Continentur igitur nunc universis Semnonum finibus regiones istæ: Poloniae minoris pars, inter Vartam & Viadrum; atque in eâ urbs magnifica Posenanium: ducatus Crossinienſis; regio Sternbergenſis; Silesiæ pars, quâ opida celebria, *Glogaw, Sagan, Sprotaw, Soraw*: Lufatiæ; Marchiæ Brandenburgienſis portiunculæ, quâ opida *Francford, & Trewen Breezen*: Anhaltini principatus, Saxoniae item superioris, & Misniæ partes trans Albim. 20

Ceterum duo hodiè sunt opida in dictis Semnonum finibus: alterum in Lufatiâ, *Sonnenwald*; in Sternbergenſi agro ad Vartam alterum. *Sonnenberg* vulgò dictum. quæ utrùm ab antiquis cultoribus Semnonibus sic fuerint adpellata, quasi *Semnenwald, & Semnenberg*; haud faciliè dixerim.

CAP. XXVI.

De LANGOBARDIS.

SEMNONIBUS conterminos ab septentrionibus fuisse LANGOBARDOS, jam antea ostensum est. De his ita Tacitus: *Langobardos paucitas nobilitat: quòd plurimis ac valentissimis nationibus cincti, non per obsequium, sed præliis & periclitando tuti sunt.* Valentissimæ istæ, quibus cingebantur, nationes fuere, Semnones, Hermunduri, Cherusci, & VII populi, infra Langobardos inter Albim Sævumque amneis ad mare usque extensi, qui unum, ut mox dicetur, corpus inter se conficiebant; deinde Burgundiones. Tacitus, annal. XI, ubi Italus Cheruscorum rex, à Cheruscis regno pulsus, opibus Langobardorum in regnum restituitur: *Magno, inquit, inter barbaros prælio victor rex: dehinc secundâ fortunâ ad superbiam prolapsus, pulsusque: ac rursus Langobardorum opibus refectus, per leta, per adversa, res Cheruscorum adstrictabat.* Limiteis igitur habuere istos: A meridie eundem, quem Semnones à septentrionibus inter Albim & Sævum: ab occasu Albim, quo ab Cheruscis arcebantur, à Salæ conflente ad confluentem usque Havelæ: à septentrionibus. quâ Deuringis jungebantur, Havelam & Rinum amneis; quâ Nuithonibus, Foram flumen. ab ortu æstivo, quâ Burgundiones occurrebant, Sævum, sive Viadrum. Continentur nunc his finibus, Marchia Brandenburgienſis cognomento Media, & Madoburgienſis episcopatus pars, dextrâ Albi ripæ adfixa. Sed antea pars Langobardorum cis Albim coluerunt: teste Strabone, lib. VII: Μέγιστον μὲν τὸ τῶν Σαυῶων ἔθνος. διήκει γὰρ ἀπὸ τῆς Ῥήνου μέγιστα τῆς Ἀλβι. μέγιστον δὲ πᾶσι τῶν κατὰ τὴν Ἀλβι (ἔθνη), καὶ ἰσχυρὸν Ἐρμούνδοροι καὶ Λαγυκόβαρδοι. οὐδὲν γὰρ πλείονος εἰς τὴν ἰσχυρίαν ἔτι γὰρ ἐκπεπρωμένοι φέρονται. id est: *Maxima est Suevoorum gens: quidæque quæ à Rheno ad Albim usque pertingit. quin & trans Albim pars eorum incolit; ut Hermunduri, & Langobardi: atque nunc quidem hi, fugâ factâ, omnino in ulteriorem ripam se conjecerunt.* Svetonius de Octavio Augusto: *Coercuit & Dacorum incursiones; Germanosque ultra Albim summovit.* Vel-lecius Paterculius, lib. II: *Fracti Langobardi; gens Germaniâ feritate ferocior. denique, quod numquam antea spe conceptum, nedum opere tentatum erat, ad quadringentesimum miliarium à Rheno usque ad flumen Albim, quæ Senonum Hermundurorumque fines præterfuit, Romanus cum signis perductus exercitus.* Expeditionem hanc Tiberius Augusti auspiciis fecit, Val. Messallâ, Corn. Cinnâ Coss., anno à natu Jesu v: antequàm Langobardorum pars cis Albim coluit. Limiteis igitur heic eis circumscribo Albim & Oram amneis; quâ Marchia Brandenburgienſis est, cognomine Antiqua, cum dimidio Dannebergenſis comitatus. Atque